

Trezno, pa odločno

Oba slovenska koroška tednika sta polna poročil o vedno novih že kar absurdnih krivicah in diskriminacijah v škodo koroških Slovencev s strani raznih občinskih, pa tudi višjih uprav, medtem ko se dela dunajska vlada »socialista« Kreiskyja gluha in slepa za vse to, posebno seveda za zahteve, da naj končno uresniči pravice, ki gredo slovenski manjšini po državni pogodbi in po zdravi pameti, da niti ne vlečemo na dan raznih Izjav o človeških pravicah itd.

Pa tudi na Tržaškem in Goriškem, posebno pa seveda v Beneški Sloveniji se dogajajo stvari, ki pomenijo izzivanje potrpežljivosti naše slovenske manjšinske skupnosti in vsega slovenskega naroda, kot npr. vztrajanje pri prepovedi slovenskega pošolskega pouka v Brdu in Teru, kljub vsem protestom in zahtevam. Očitno je, da se Slovenci tako na Koroškem kot tu vse preradi in prehitro zadovoljimo zgolj z obljubami in tu na Tržaškem si vsi srečni manemo roke, kadar sprejme kak upravni odbor kako puhlo resolucijo o »zaščiti« Slovencev, kakor da gre za kak naravni park ali za Kras, čeprav nam že zdrava pamet pove, da jo mislijo prav toliko uresničiti kot zaščito Krasa. Na Koroškem se vleče to stanje, z raznimi prekinitvami še na slabše, že od leta 1920 in sami slaboumnježi še niso doumeli, da gre za taktiko zavlačevanja z namenom, da bi se medtem slovenska manjšina pod psihološkim in dejanskim pritiskom toliko asimilirala in tako skopnela, da bi bilo sploh nesmiselno, če bi še zahtevala kake nacionalne pravice, posebno ker bi bila razbita v nešteto »otočkov« sredi nemško govorečega in heimatdienstovsko »zavednega« (reci poneumljenega) morja.

Podobne upe gojijo mnogi šovinisti od fašističnega preko »demokratičnega« do lažilevega tabora tudi na Tržaškem, Goriškem in v Beneški Sloveniji, in moramo priznati, da ne čisto neutemeljeno, kajti statistike, pa tudi če so »sfrizirane« v našo škodo, dokazujejo, da številčno nazadujemo, a seveda ne zato, ker bi Slovenci bolj umirali kot nemško govoreči in ponemčeni Korošci ali Italijani.

Očitno je, da naš boj proti tej zavlačevalni taktiki, proti mrhovinarjem, ki čakajo na plen, ni dovolj učinkovit, iz vzrokov, ki so jasni in jih tu ne bomo naštevali. Gre za to, da Slovenci prenehamo igrati naivneže in žrtve in da preidemo v odločno protiofenzivo. Svet pripada danes pogumnim, in končno je bilo vedno tako. Ni videti vzroka, da bi morali biti Slovenci malodušni, bojazljivi, neodločni in prosjaški v nastopanju za svo-

(dalje na 7. strani)

SLOVENSKA TELEVIZIJA

Konec aprila bo potekla veljavnost pogodbe med italijansko državo in radiotelevizijsko družbo o radijskih in televizijskih oddajah v Italiji. Nova pogodba pa bo temeljila na reformi ustanove RAla, za kar bo potrebna medstrankarska in parlamentarna razprava, ki se v resnici še niti ni pričela. Pač pa se že dolgo časa pripravljajo v raznih krajevnih, političnih in kulturnih krogih razne študije in predlogi za to reformo. Zelo verjetno je zato, da bo aprila meseca potrebno novo podaljšanje pogodbe, a sindikati in nekatere politične skupine predlagajo, naj bi v tem času postopno pričeli uresničevati vsaj najnujnejše spremembe, ki jih narekujejo sedanje družbene razmere.

Eden izmed najbolj zanimivih in tudi najbolj obdelanih predlogov za reformo RAla je težnja po regionalizaciji radijskih in televizijskih oddaj. Se pravi, naj bi v luči večje decentralizacije deželni organi imeli možnost soodločati o tistih oddajah, ki so namenjene njihovi deželni skupnosti. Nekateri italijanski deželni sveti so zato že izdelali svoje zakonske predloge v tem smislu.

S takšnimi spremembami se bodo seveda lahko okoristile tudi tiste politične, gospodarske, kulturne in etnične skupnosti, ki so v dosedanjem obdobju ostale popolnoma v temi. Zato je prav, da se tudi slovenska narodna skupnost v deželi Furlaniji - Julijski krajini pozitivno in s konkretnimi predlogi vključi v to širšo politično diskusijo. Za slovensko manjšino prideta predvsem v poštev obnova in utrjevanje dosedanje radijske postaje »Radio Trst A« in ustanovitev slovenskih televizijskih oddaj. Pripomniti je treba, da je nemško govoreča manjšina v Italiji že pred leti dobila svoje televizijske oddaje in da se prav v tem času pripravljajo podobne oddaje v deželi Aosti. S tesnim sodelovanjem in prizadevanjem deželnih organov, vodstva krajevnega sedeža radia in pri-

stojnega časnikarskega odseka bodo v najkrajšem času tudi v Aosti imeli svojo dnevno oddajo v francoščini. Zato je potrebno, da se tudi v naši deželi pripravi širša akcija za deželne televizijske oddaje, kjer naj bi slovenska etnična skupnost imela pravico do oddaj v svojem jeziku.

V poslanski zbornici je slovenski poslanec Škerk (KPI) že leta 1969 posegel v diskusijo o italijanski radioteleviziji in se zavzel za obnovo tržaške radijske postaje in ustanovitev televizijskih oddaj. Letošnjega januarja pa je na njegov predlog 10. komisija izdala dokument, ki obvezuje vlado, »da v najkrajšem času izdela stvaren načrt za primerno število televizijskih oddaj v slovenskem jeziku.« Dokument tudi predvideva posebno nadzorno komisijo, ki jo bodo sestavljali italijanski državljani slovenskega jezika in ki jih bodo demokratično izvolili deželni in drugi krajevni organi.

V naši deželi pa je večkrat posegel na to področje predstavnik Slovenske skupnosti dr. Štoka. Konec lanskega leta je dr. Štoka dvakrat vprašal predsedstvo dežele, kdaj in kako bo prišlo do ustanovitve slovenskih deželnih televizijskih oddaj. Deželna uprava je v nekem svojem dokumentu podčrtala svojo pripravljenost in pomoč za takšne oddaje. Omeniti je tudi treba, da je predsednik deželne uprave odv. Comelli v deželnem svetu poudaril, da ni političnih ovir za takojšnjo ustanovitev slovenskih deželnih televizijskih oddaj. Dodal je, da je to kvečjemu problem tehničnega značaja. Zbor časnikarjev (AGIRT) tržaškega radijskega sedeža pa je v nekem svojem dokumentu pojasnil, da je tržaški radijski sedež že pripravljen tudi za televizijsko oddajanje in da bi do tega res lahko prišlo v najkrajšem času in na podoben način, kot na Južnem Tirolskem. Radijski časnikarji tudi predlagajo oddaje s kulturnimi, gospodarskimi, socialnimi in športnimi rubrikami, ki naj u-

(Dalje na 5. strani)

Mnogo kritik, pa malo predlogov

V sredo je bila izvedena na pobudo glavnih sindikatov CGIL, CISL in UIL po vsej Italiji štiriurna splošna stavka. Zaprta je bila tudi večina trgovin, posebno večjih.

V zvezi s stavko so objavili obširne izjave glavni tajniki omenjenih sindikalnih zvez Lama, Storti in Vanni. V njih so razložili zahteve svojih sindikatov; ti zahtevajo predvsem novo, boljše gospodarsko politiko, »obrambo kupne moči delavskih plač«, politiko socialnih izdatkov itd. Njihove zahte-

ve zvenijo prikupno delavskim ušesom, vendar pa ostajajo čisto splošne in se ne izcimijo v konkretne predloge. Kaže, da se tajniki sindikatov nočejo določneje izraziti, da bi ne bili prisiljeni sprejeti stvarne diskusije z ekonomisti, kajti to, kar zahtevajo, je neke vrste kvadratura kroga — večje plače in hkrati večjo kupno moč plač ob zastajanju produkcije in trgovine, ki jima splošne in druge stavke gotovo ne koristijo.

(Dalje na str. 3)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 3. marca, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Chopin: Klavirski trio. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Črni gusar«. Zadnji del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Čin-čin«. Komedija. 19.15 Enrico Rava Quartet. 19.30 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Ritmične figure.

• PONEDELJEK, 4. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Operna glasba«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Glas in orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši praji in ljudje v slovenski umetnosti.

• TOREK, 5. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Orglar André Marchal. 18.55 Pevec in orkester. 19.10 Slovenski poveljni revijalni tisk v Italiji: »Mladika«, (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlačše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Gershwin: Porgy in Bess, opera.

• SREDA, 6. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Zbor »Jacopo Tomadini«. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfončni koncert. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico. 21.55 Oddih ob glasbi.

• ČETRTEK, 7. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 Spomin na Jakoba Ukmarja (Alojz Rebula). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Dnevnik zasutega rudarja Martina Tiffa«. Drama, napisal Pietro Formentini, prevedel Marko Kravos. 21.20 Skladbe davnih dob. 22.10 Južnoameriški zvoki.

• PETEK, 8. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Poslušajmo in rišimo!«. 12.00 Opoldne z vami. Glasba po željah. 17.00 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. 19.15 Liki iz naše preteklosti: »Ivo Trošt« (Marja Cenda). 19.25 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.40 V pesni koraku.

• SOBOTA, 9. marca, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianistka Giuliana Gulli — Agostini. 18.45 Glasbena zpletenka. 19.10 Družinski obzornik. 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Kresna noč«. Bevkova povest, dramatisiral Martin Jevnikar. Zadnji del. Izvajajo dijak slovenskih višjih srednjih šol. 21.35 Vaše popevke. 22.35 Pianist Franco Cassano.

PREDAVANJA O SLOVENSKI UMETNOSTI

V sklopu predavanj, ki jih prireja tržaška Narodna in študijska knjižnica o umetnosti na Slovenskem, je v sredo predavala dr. Anica Cevc, ravnateljica Narodne galerije v Ljubljani, o slikarstvu v XIX. stoletju na Slovenskem. Vsa dosedanja predavanja so vzbudila veliko zanimanje ne le med odraslimi, ampak tudi med mladino. Sledita še predavanja o slikarstvu od impresionizma do druge svetovne vojne (6.3.) in o sodobni umetnosti na Slovenskem (20.3.).

Predavanja so v mali dvorani v četrtm nadstropju Kulturnega doma v Trstu, ulica Petrovni 4, z začetkom ob 18.30. Vstop prost.

Solženicin se bo naselil na Norveškem?

Iznani ruski pisatelj Aleksander Solženicin se je mudil zadnji čas v Skandinaviji. Največ časa je prebil na Norveškem, kjer se misli naseliti. Norveška vlada mu je dala vizum za eno leto, kolikor velja njegov nemški potni list. Blizu Lillehammerja, kjer je

živel zlasti pri Slovencih močno priljubljena pisateljica Nobelova nagrajenka Sigrid Undset, je bil gost pri slikarju Wiedmanu ob jezeru Mjössa. Bajе so mu ponudili, da bi se nastanil v hiši Undsetove, kar pa je malo verjetno, ker je spremenjena v njen spominski muzej. V hiši je tudi galerija slik njenega moža, ki je bil slikar. Zdaj je Solženicin spet v Zürichu.

V Moskvi je Solženicinova žena izjavila, da še ne more izpolniti formularja za izstopni vizum, ker bi morala navesti svoje novo stalno bivališče (t.j. Solženicinovo), tega pa še ne ve. S seboj hoče odpeljati tudi možovo knjižnico, kar pa je zvezano z birokratskimi postopki, ki bodo trajali mesec dni ali več.

—o—

HUDA NESREČA RAFKA VODEBA

V mariborski bolnišnici leži hudo poškodovan pesnik Rafko Vodeb. Ponesrečil se je z avtom na poledeneli cesti že pred 14 dnevi. Stanje se mu je že nekoliko izboljšalo, vendar še ni iz nevarnosti. Želimo mu, da bi čimprej okrevail.

Mihec in Jakec se menita od oblasti-pošasti

— Se še spouneš ti Jakec na tiste plakate, ke so bli po vseh zidovih jn ke je biu gor an telefon jn poie je pisalo: Difendi la tua spesa! Chiama il governo! Ku češ: ne stoj se pestet slepart od betegarjev, pokliči vlado, de ti pride na pomuč. Se spouneš? Strašno lepu je blo videt tiste plakate. Človek je biu prou ganjen, ke je vidu, kaku naša ljuba oblast skrbi za boge ledi. Skori je človeka pekla vest, ke se je spounu, kaku je kašen bot kej zmirljav pruti vladi.

— E, se spounem ja. Lepi cajti! Ma vse pasà. Jn danes...

— Ja, pole je pej glih vlada ta prva strila porast benzino, pole še olje, kruh, puter, meso jn vse sorte. Videš, zanašaj se ti na tu, kar reče vlada.

— Jn zdej neč več ne stavejo plakatov »difendi la tua spesa«. Prouzaprouti tudi tisti plakati so nekej koštali! Zatu ke tiskarne so danes strašno drage. Jn tiste plakate je mogla plačat samo vlada.

— Buhvej, mogoče, mogoče je tudi za tiste plakate dobu kašen minister kej podkupnine. Sej videš, kaku je. Jn prou lahko, de so politične stranke dobile kej dnarja tudi za zvišat ceno od olja jn putra.

— Ja, je zmeram blo taku, de kašno lumparijo odkrijejo, ma marsikašno pej ne. Jn mi ne moremo znat. Če je vse dobro preračunano, te ne odkrije nanka hudič. An liberalni parlamentarec se je prfina delau norca zastran te štorije od petroleja. Je reku, de ti demokristjanski ministri ne znajo dobro zvozet nanka njih trapolerije, zatu ke so jeh najdlj ven.

— Bodi brez skrbi, da ministram se ne bo neč hudga zgodilo. Bojo ben u parlamenti vse pomečkali, de ne bo nobeden neč zastopu. Kej češ bol naumno ku tu, de bojo u parlamenti odločli, kaku jn kej. U parlamenti pej sedijo prestauniki političnih strank. Če reš tisteh strank, ke so obtožene, de so dobivale dnar od petrolejskih družb, zatu de so tem družbam šle na roko. Kej si lahko čakamo? Samo tu, de bo parlament odloču, de ni neč res, de ni nobeden dobu neč, de je blo vse pošteno. Kej si moreš mislet, de bo an parlamentarec reku: ta in ta minister od moje stranke je kriv jn ga je treba zašit! Sej ni naumen! Sej riskira politično kariero! Dragi moj, narprej bojo dougo mejšali jn mečkali, zatu de pasà cajt. Jn pole, kadar bo reč vre nomalo pozabljen, bojo morbet — če ga bojo — nardili kašen proces jn obsodli kašnega revčka, ke je mogoče samo nosu karte če nu les. Ta veliki lumpje bojo pej pr prihodnjih volitvah spet zvoljeni. Čemo kej stavet, de bo taku?

— Kej čem stavet, sej ti verjem. Ma znaš, kej je zdej še narlepše? Pole ke so politične stranke obtožene, de so dobivale dnar od petrolejskih družb, namesto de be te stranke diskreditirali so pej začeli govort, de jem bojo začeli dajat državno podporo. Pole, ke se skaže, de stranke niso buhvejkaku poštene, al de so vsaj osumljene, se ti smislejo, de jem bojo za nagrado še dajali dnar za državne kase. Če reč — naš dnar. Kej se ti ne zdi tu prou nesramno?

— Jn kej misleš, de pole, ke bojo dobivale stranke dnar od države, kej misleš, de ne bojo vzele dnar tudi od kašnega družga če pride jn reče: prosem vas, nardite mi tu dobroto, sej bom plačau! Kej be reku ti?

— Jest rečem, de smo u rokah ene pošasti, ke se kliče oblast, jn ke ne moreš neč pruti, zatu ke ta pošast je oborožena.

Usodna ura tudi za Haile Selassieja

Pravijo, da hodi vrč toliko časa po vodo, da se razbije. Tak vrč je tudi abesinski cesar Haile Selassie. Mož, ki bi moral biti po človeških računih že prastar — vse prej kot mlad je zgedel že ob italijanskem napadu na Abesinijo leta 1936 — je star tudi po svojih idejah. Tako je dosledno vztrajal pri načinu vladanja po geslu: »Država, to sem jaz«, ki je veliko bolj v skladu s srednjim vekom kot z modernim časom. Vse poskuse upora je doslej zatrl. Zdaj pa se mu je uprlo vojaštvo v Eritreji, ki bi morala biti samo z osebno unijo povezana z Abesinijo, a jo je Haile Selassie kratkoma priključil Abesiniji. Pri uporih gre baje v bistvu le za večje plače vojakov, a najnovejše vesti pravijo, da je vlada cesarju zvestega Volda odstopila in da Adis Abebo preletavajo letala upornege letalstva.

Mnogo kritik, pa malo predlogov

(nadaljevanje s 1. strani)

Menimo sicer, da so zahteve delavcev in drugih delovnih slojev po boljši gospodarski in socialni politiki in večji odgovornosti vladne plasti več kot upravičene, vendar pa premalo konkretne in se v tem pogledu tudi sindikalna vodstva izmikajo odgovornosti ter se rajši poslužujejo fraz.

Sindikatom manjka gospodarskih strokovnjakov, ker so jih odrinili politiki v kot, in tako njihovim zahtevam manjkajo gospodarske utemeljitve, oprte na točne gospodarske analize. Če bi bile gospodarsko bolj podprte, bi prej ali slej nujno prodrle in sindikati bi lahko bolj aktivno in pozitivno sodelovali pri vladnih gospodarskih odločitvah. Tako pa gre sindikalnim politikom predvsem za to, da neprestano postavljajo vlado na zatožno klop in dokazujejo moč svojih organizacij, ne prikopljejo pa se do spoznanja, da so sindikati prav tako odgovorni za splošno gospodarsko politiko v državi kot podjetniki ali vlada, če ne še bolj.

Sindikati bi morali tudi v Italiji bolj graditi svojo politiko na objektivnih gospodarskih razmerah, ne pa da hočejo njihovi tajniki zamenjati politike in parlament s postavljanjem političnih zahtev in pogojev, zanemarjajo pa študij gospodarskih problemov in modernega gospodarskega razvoja in se tudi vedno bolj oddaljujejo od najrevnejših delavskih kategorij. Svoje akcije opirajo na strumno in v bistvu ne ravno slabo organizirano delavstvo velikih industrijskih in trgovskih kompleksov, železarn, avtomobilskih tovarn itd., ki tvorijo maso. Pri tem pa puščajo brez zaščite veliko število slabo plačanih delavcev v manjših podjetjih, dni-narjev, vajencev itd., ki sploh nimajo sindikalnih organizacij, ker niso »zanimivi« za sindikalne voditelje. In kako je s sindikalno zaščito tujih delavcev, ki delajo v Italiji, npr. z jugoslovanskimi v Trstu? Kateri sindikat se briga za njihove delovne pogoje, za to, kje spijo, kako se hranijo, kakšne so njihove higienske razmere, zdravje itd.?

Kaže, da si tudi Abesinci želijo malo spremembe, predvsem malo več parlamentarizma in demokracije ter nekoliko mlajšega — in manj bradatega vladarja, tudi v idejnem pomenu. Upirajo se mu baje že v lastni družini.

—o—

KRIZA V NABREŽINI

Vse kaže, da se bo na petkovi seji (dne 1. marca) devinsko-nabrežinskega občinskega sveta končno rešila kriza, s katero je pred časom zašla tamkajšnja levosredinska večinska koalicija. Po odstopu župana dr. Legiša in celotnega občinskega odbora, o čemer je občinski svet razpravljal na izredni seji 22. februarja, so se sestali predstavniki Slovenske skupnosti, demokristjanske in socialdemokratske stranke in proučili možnost obnove levosredinske koalicije na osnovi programa, ki ga je na petkovi seji obrazložil voditelj svetovalne skupine Skupne slovenske liste Bojan Brezigar.

Na razgovor niso prišli socialistični predstavniki, kar bi kazalo, da niso več pripravljeni sodelovati v občinskem odboru. Medtem so se v Trstu sestala tudi tajništva vseh petih levosredinskih strank in med drugim poudarila, da morebitna odsotnost socialistov v odboru ne vpliva na veljavnost levosredinske politike v pokrajinskem merilu, češ da je to posledica krajevnih razmer.

FRANC PERKO IZKLJUČEN IZ SZDS

Duhovnik Franc Perko, znan kot sodelavec »Znamenja« in drugih revij, je bil izključen iz SZDLS, v kateri je zastopal Društvo slovenskih duhovnikov (naslednika nekdanje Ciril-metodijskega društva). Baje je bil izključen zaradi svojih znanih polemičnih člankov, v katerih je trdil, da je zahteva, da morajo biti učitelji marksisti, v nasprotju z ustavnim določilom, da so vsi državljani enakopravni in imajo enake pravice in dolžnosti. Baje je izgubil tudi mesto podpredsednika duhovniškega društva. Njegovo pisanje je namreč naletelo na oster odziv v marksističnih krogih.

S TRŽAŠKEGA

PROTESTNA RESOLUCIJA SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

Odbor Sindikata slovenske šole je na seji 22. 2. t.l. razpravljal o hudi krivici, ki so jo sodne oblasti prizadele naši manjšini v osebi prof. Sama Pahorja, ker so ga dne 20. t.m. krivično obsodile.

Sodni postopek je nastal zaradi njegove zahteve po slovenskem tolmaču ob navadnem prekršku prometnega zakona.

Tudi na razpravi mu je sodišče odreklo pravico, da se zagovarja v materinem jeziku.

S tem je oblast dokazala, da Slovencem neče priznati osnovne pravice državljanca, to je uporabo lastnega jezika, kakor je v vseh kulturnih državah proglašajo vse izjave o človeških pravicah, v Italiji 3. in 6. člen republikanske ustave, v Trstu pa še londonski sporazum med Italijo in Jugoslavijo.

Sindikat slovenske šole izraža vse priznanje kolegu prof. Pahorju, ko tako dosledno nastopa za to da se uveljavijo naše narodne pravice.

Odbor Sindikata slovenske šole
tržaški odsek

PRIZNANJE RADIJSKEMU ODRU TRST A

Na Prešernovi proslavi v ulivi Donizetti so izvajali člani Radijskega odra Trst A Mrakovo dramo »Spoved lučnim bratom«. Na proslavi je bil navzoč tudi dramatik in pisatelj Ivan Mrak sam, ki je tudi govoril. Nad izvedbo svojega dela je bil zelo presenečen in navdušen in je vsem mladim izvajalcem poslal knjigo z omenjeno dramo, v kateri je napisal vsakemu posebej posvetilo. Dramo so izvajali: Franko Žerjal, Ivo Sosič, Ivana Placer in Danilo Pertot. Glasbeno je tekst opremil Peter Švagelj, režiral pa je prof. Jože Peterlin.

Opozarjamo vas, da bo vsakoletni

KNJIŽNI TEDEN

z razprodajo knjig, plošč in folklornih predmetov od 4. do 9. marca v naših prostorih. Bogata izbira, veliki popusti.

TRŽAŠKA KNJIGARNA, ulica S. France-sco, 20 - telefon 61792.

TRŽAŠKA KNJIGARNA

Obisk koroških Slovencev v Ljubljani

Prejšnji teden se je mudila v Sloveniji kot gost slovenske vlade osemčlanska delegacija koroških Slovencev, ki sta jo vodila predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler in predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter. Delegacijo je sprejel v vili Podrožnik v Ljubljani predsednik vlade inž. Andrej Marinc. Pogovorom so prisostvovali poleg njegovih sodelavcev še predstavniki slovenske skupščine in republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Predsednik Marinc je med pogovori dejal, da ni nikakršnih razlogov, »da bi kakorkoli spreminjali znana načelna stališča v odnosu Slovenije in Jugoslavije do Avstrije in naše narodne skupnosti na Koroškem«. Poudaril je, da je reševanje vprašanj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji v tesni povezavi z razvijanjem medsebojnih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. Dejal je, da Slovenija in Jugoslavija vztrajata v močni podpori koroškim Slovincem v njihovem boju

za doseg zakonitih pravic. Avstrija bi morala upoštevati obveznosti, ki jih določa državna pogodba, je naglasil predsednik vlade Marinc.

Predstavniki koroških Slovencev so v svojih izjavah poudarili, da se zavzemajo za takojšnje reševanje odprtih vprašanj na podlagi 7. člena državne pogodbe, in to na celotnem ozemlju, kjer živijo Slovenci, brez predhodnega ugotavljanja ali preštevanja slovenske manjšine. Koroški Slovenci so zastopnike slovenske vlade seznanili z dejstvom, da je sedanje zatišje na Koroškem le navidezno, za avstrijske oblasti pa je značilno, da pristopajo k reševanju slovenskih vprašanj pragmatično in ne celovito, kar ne prinaša nobenih otipljivih sadov.

Delegacija koroških Slovencev je med dvodnevnim bivanjem v Ljubljani obiskala tudi Inštitut za ekonomska raziskovanja, ki namera opravi na Koroškem nekatere ekonomske raziskave, koristne tudi za politično in narodno delo koroških Slovencev.

Slovenska skupnost o aktualnih vprašanjih

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na svoji seji dne 20. februarja 1974 obravnaval rezultate ljudskega štetja v tržaški pokrajini, katere Slovenska skupnost ne more sprejeti zaradi že ugotovljenih dejstev, zato je odbor Slovenske skupnosti ponovno odklonil vsakršno veljavnost takemu načinu ljudskega štetja, ki je dejansko diskriminiralo slovensko narodno skupnost v Italiji. S tem v zvezi je odbor Slovenske skupnosti izrazil željo, da bi prišlo do skupnega stališča vseh političnih in kulturnih sil v okviru slovenske narodne skupnosti, ki naj odločno zavrnejo veljavnost zadnjega ljudskega štetja.

Odbor Slovenske skupnosti je nadalje z zadovoljstvom vzel na znanje resolucijo, ki jo je 19. t.m. izglasoval tržaški občinski svet in ki obvezuje župana in občinski odbor za učinkovite korake v zvezi z globalno zaščito slovenske manjšine. Izrazil je tudi prepričanje, da bo poseg predstavnika Slovenske skupnosti dr. Dolharja, ki se je zavzel za pravico uporabe slovenskega jezika v javnopравnih organih, imel pozitiven odmev tako v občinskem svetu samem kot izven njega.

Glede položaja v devinsko-nabrežinski občini je vodstvo Slovenske skupnosti izrazilo ponovno svoje nasprotovanje komisarski upravi in sklenilo napraviti nadaljnje korake za rešitev nastale krize. Izvršni odbor je odobril v tej zvezi delo krajevnega vodstva Slovenske skupnosti.

Ob koncu je izvršni odbor z zadovoljstvom ugotovil, da je posebna komisija Sveta Slovenske skupnosti izdelala pomemben predlog glede preureditve slovenske tržaške radijske postaje in uvedbe televizijskega programa v slovenskem jeziku. Predlog, ki ga je izdelala omenjena komisija, je Sloven-

ska skupnost vložila kot zakonski osnutek v deželni svet, in sicer na podlagi člena 26 deželnega statuta; ta daje možnost deželi proučitev vprašanj, ki sicer ne spadajo v njeno pristojnost, a ki pobliže zadevajo deželo samo. Odbor je izrazil upanje, da bo deželni svet čimprej obravnaval ta zakonski predlog in ga nato poslal v dokončno odločitev rimskemu parlamentu.

—o—

PUSTNI SPREVOD NA OPČINAH

Tudi letošnji pustni sprevod voz in skupin iz kraških vasi je privabil na Opčine množice ljudi z vseh strani. Priznati je treba, da so bile skupine na vozovih domiselne in da so zadele aktualno noto. To velja predvsem za duhovite satirične motive na račun petrolejske krize, kot npr. arabski šejk na vozu, ki ga vleče klavirna Evropa, našemljena kot ženska itd. Mislimo, da bi bilo pravično, da bi bil dobil prvo nagrado eden teh motivov, npr. voz Opčin, ki je bil res posrečen, in da se razsodišče ne bi smelo ozirati le na razkošnost in ogromnost priredbe.

—o—

O RAZPOROKI IN REFERENDUMU

V ponedeljek, 4. februarja bo v ulici Donizetti okrogla miza o vprašanju

RAZPOROKE IN REFERENDUMA

Udeležili se bodo: jurist dr. Blitžnik, socialni delavec Ivan Buzečan in duhovnik dr. Škerl. Večer prireja društvo slovenskih izobraženecv. Začetek ob 20.15.

—o—

CHARLEYEVA TETKA PRI SV. IVANU

V nedeljo 3. marca bo ob 17. uri nastopil v svetoivanskem Marijinem domu v Trstu amaterski oder Prosek - Kontovel z vesele igrice:

Brandon Thomas: CHARLEYEVA TETKA

—o—

PESEM MLADIH

Revija mladinskih pevskih zborov in ansamblov bo v nedeljo 10. marca ob 16.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov.

Sindikalna premočrtnost

Primerna pozornost, s katero skušamo spremljati publicistično ustvarjanje v zamejstvu, nam ne dopušča, da bi se izognili moralno-sindikalnemu mačku, ki je v zadnjem času popadel nekatere ožje kroge slovenske zamejske inteligence. Kriza je toliko hujša, kolikor ima tista določena etika tudi dobršno mero katoliške morale in pristne krščanske pravičnosti (in ljubezni, seveda!).

Nepoučenemu bralcu je treba pojasniti, da so na Tržaškem v zadnjem času dobili dar govora nekakšni sindikalisti (zlasti med šolniki), ki jih hudo muči dvom o pravilnosti nastavitve novih časnikarjev na tržaški radijski postaji. In ko s tem novodobnim zaščitnikom pravic delavskega razreda pridruži še glas, ki s katoliško neoporečnostjo išče pot do resnice in pravice, je naša sveta dolžnost, da jim po svojih močeh pomagamo.

Povsem pravilno se nam zdi, da se v skladu s svojo tradicionalno premočrtnostjo in pokončnostjo katoliški neosindikalisti končno le zavzamejo za časnikarske natečaje. Se pravi, da se angažirajo prav na tistem področju, kjer jih nikoli ni bilo, niti takrat, ko so bili brez pritožb sprejeti v službo ljudje, ki so bili menda Katoliškemu glasu bolj pogodu. Toda bojimo se, da s to stvarno in važno zahtevo zaenkrat ne bo nič, ker je to obsežnejši problem, ki zadeva celotni italijanski časnikarski svet.

Poleg tega pa je treba upoštevati, da se je za imenjene nove nastavitve zavzemal in jih tudi dosegel prav časnikarski sindikat in s tem uredil stalež tistih, ki so že dalj časa sodelovali pri slovenskih poročilih.

In končno bo treba prepričati sindikalne organizacije, da ni dovolj protestirati proti radijskemu vodstvu, ki na eni strani nastavlja nove časnikarje, na drugi pa ne nadomešča niti uslužbencev, ki so odšli v pokoj. Prepričati jih morajo, da je treba protestirati in stavkati tudi proti drugim delavcem, ki so se morda šele po dolgih letih in s težavo dokopali do zasluženega dela (kar jim, med drugim, zagotavlja 4. člen italijanske ustave). To pa bo precej težko, saj so dodobra minili tisti časi, ko so si nekateri gospodje dovoljevali hujskati delavce proti delavcem.

Toda ti spodrsli prvi, še negotovi koraki na sindikalnem področju nas pri Katoliškem glasu niti ne presenečajo, še manj na vznemirjajo. Le zelo čudno se nam zdi, kako hitro se je ta list znal modernizirati in odpreti. Še pred kratkim je namreč pri neki okrogli mizi njegov predstavnik trdil, da njegov list ne trobi na levici v isti orkester z drugimi listi, kot je danes v modi, zato da mu vsi ploskajo. Zdaj ga pa kar na lepem najdemo v družbi znanih publikacij, kot so *Avanti!*, *Unità*, *Delo* itd., ki so bili le toliko nepošteni, da so se vraščanja novih časnikarskih nastavitve lotili s svojega ideološkega ali strankarskega stališča.

S presenečenjem torej pozdravljamo novo linijo Katoliškega glasa in mu želimo, da bi tudi v novi družbi ohranil svojo enkratno premočrtnost.

i. t.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

EDUARDO DE FILIPPO

BOŽIČ PRI CUPIELLOVIH

v soboto, 2. marca ob 20. uri - Abonma Red B
prva sobota po premieri

v nedeljo, 3. marca ob 18. uri - Abonma Red C
prva nedelja po premieri

v sredo, 6. marca ob 20. uri - Abonma Red D
mladinski v sredo

Solidarnost s Samom Pahorjem

Slovenska skupnost je z ogorčenjem sprejela vest, da je tukajšnja sodnika odrekla pravico uporabe materinega jezika pripadniku slovenske narodne skupnosti prof. Samu Pahorju, ko se je ta zagovarjal pred tržaškim pretorjem.

Sklicujoč se na londonski sporazum iz leta 1954 je prof. Pahor zahteval pravico obrambe pred sodnikom in administrativnimi oblastmi v slovenskem jeziku; njegovo zahtevo pa je sodišče odbilo, češ da nima te pravice, ker obvlada italijanski jezik.

S tem je bil hudo kršen duh londonskega sporazuma, ki določa, da imamo Slovenci na Tržaškem pravico posluževati se svojega jezika pred oblastmi.

Kršena pa je bila s tem tudi volja parlamenta, ki se je ob priložnosti diskusije o reformi kazenskega in civilnega postopnika postavil na stran pravice do uporabe materinega jezika vseh državljanov tudi pred sodnimi oblastmi.

Slovenska skupnost izreka prof. Pahorju svojo solidarnost in zahteva, da pristojne oblasti popravijo kričečo krivico in čimprej omogočijo slovenski narodni skupnosti v Italiji polnopravno življenje in uživanje enakih pravic, kot jih imajo drugi državljani.

Vse nadaljnje korake pa si s tem v zvezi Slovenska skupnost pridržuje, ko bo pretura objavila svojo sodbo v tej stvari.

Sporazum na pokrajini

Po dolgotrajnem razpravljanju in po dokončni izjavi socialistične stranke, da izstopa iz koalicije v goriški pokrajinski upravi, so se ostale stranke morale odločiti za nov sporazum, sicer bi moglo priti morda celo do komisarske uprave.

Zato so socialni demokrati vzeli iniciativo v svoje roke. V ponedeljek so sklicali na svojem sedežu zastopnike demokristjanov in Slovenske demokratske zveze. Na podlagi že dosedanjih razgovorov so predstavniki teh treh političnih skupin prišli po dolgi nočni seji do sporazuma, da se sestavi pokrajinski odbor iz članov, ki pripadajo tem trem skupinam. Socialisti ostanejo torej izven pokrajinskega odbora. Predsednik bo ostal krščanski demokrat Chientaroli. Mesto podpredsednika in za javna dela bo zasedel socialni demokrat Tachinardi. Na mesto odbornika za turizem in javni pouk bo prišla zastopnica Slovenske demokratske zveze Marija Ferletič. Krščanski demokrat Corbato, ki je dosedaj zavzemal to mesto, bo prevzel posle za pokrajinske nameščence, ki je doslej pripadalo podpredsedniku socialistu Waltritschu.

Sporazum bo s kako malenkostno spremembo podpisan v soboto. Dodatki k že sprejetim točkam se tičejo socialdemokratskih predlogov v ustanovitvi konzorcija za medobčinske avtobusne prevoze. Slovenska demokratska zveza je pa za svoj pristanek zahtevala, naj se uredi vprašanje zemljišč

v Standrežu in naj se avtoport pomakne na prostor letališča na Velikih Rojaj. Na ta način bi se ne okrnili dosednji zemljiško-etnični sestav v Standrežu. Zdi se pa, da je še kaka tajna točka pri vsem tem v ozadju.

Novi sporazum bo pa seveda trajal le do novih volitev v pomladi prihodnjega leta.

—o—

Odlikovanje

Pred dnevi je prejel odlikovanje viteza republike naš goriški rojak industrijalec v Krminu Ivo Prinčič.

Podeljena čast priznava neumorno delo odlikovanca, ki je iz skromnih začetkov razvil veliko tovarno modernega pohištva. Svoje tipične izdelke lastnega izuma, po izdelavi in kakovosti, izvaža tudi v prekomorske in skandinavske dežele.

Gospod Ivo pa ni le prvovrsten gospodarstvenik in tovarnar, marveč tudi še vedno agilna osebnost v mnogih gospodarskih in kulturnih organizacijah, slovenskih in italijanskih.

Že ko je prišel po končanem šolanju v Ljubljani po prvi vojni na Goriško, se je lotil dela v naših tedanjih prosvetnih društvih. In to je nadaljeval pošteno in neustrašeno tudi v časih najhujšega pritiska. Briški in goriški ljudje so dobro poznali njegovo ime, njegov prijetni in dobrosrčni značaj.

V Krminu je dolga leta skrbel kot dejanski občinski upravnik za splošno gospodarstvo, za slovenske šolske otroke; tudi kolikor je še v krminskem okraju slovenskega dušebrižništva, je njegovo delo, ki traja še danes. Od svojega sfoterega udejstvovanja tudi pri slovenskem sirotišču, pri naših knjižnih založbah in knjigarni, najde oddiha pri svoji skrbno vzgojeni družini in na priljubljenem lovu.

Vse to pa je le medla slika moža, ki ni zaslužil le odlikovanje dela, marveč tudi priznanje za svoje kulturno delovanje v prid naši skupnosti na Goriškem.

Ko dragemu prijatelju Ivotu in tudi našemu občasnemu sodelavcu iskreno čestitajo vsi znanci in prijatelji k visokemu uradnemu odlikovanju, mu želimo, da bi ostal še vedno živahen vitez dela in naše kulture.

R. B.

Slovenska televizija

(Nadaljevanje s 1. strani)

strezajo potrebam vseh družbenih komponent manjšine.

Prejšnji teden pa je v imenu Slovenske skupnosti dr. Štoka predložil deželi predlog državnega zakona o preosnovi Radija Trst A v sklopu reforme RAI-TV.

V uvodu je rečeno, da je zahteva po taki informativni službi RAI-TV, ki naj bi bila odprta do vseh slojev razvejane državne družbene stvarnosti, razbila dosedanje toge in centralizirane strukture. S tem je bila postavljena podlaga za obnovo RAI-TV. V tej luči je treba tudi razumeti obnovo Radija Trst A v slovenskem jeziku. Dokument nato predvideva primernejšo obliko deželne kontrole nad oddajami. Deželno komisijo naj bi sestavljali italijanski državljani slovenskega jezika, ki naj jih imenuje predsedstvo ministrskega sveta, deželna uprava in drugi krajevni organi, med katerimi zlasti kulturne, družbene in sindikalne organizacije.

V dokumentu Slovenske skupnosti sledi zahteva po takojšnji ustanovitvi slovenskih televizijskih oddaj. Zato pa je treba misliti tudi na večjo vodstveno in programsko avtonomijo. Ravnatelj slovenskih oddaj naj bi postal soravnatelj sedeža, medtem ko naj bi slovenska poročila vodil namestnik glavnega urednika, poleg tega pa je nujno potrebna celotna preosnova delavskega organika glede na količino dela in ur oddajanja.

Uvodni del Štokovega predloga se zaključuje z ugotovitvijo, da bi taka preosnova slovenskih radijskih in ustanovitev televizijskih oddaj koristila rasti in krepitvi družbene zavesti znotraj slovenske manjšine, zlasti v njenem odnosu s celotnim deželnim kontekstom, in torej k pozitivnemu doprinosu, ki naj ga tudi slovenska manjšina nuudi s svojo odgovornostjo pri gradnji boljših držbenih odnosov v krajevni, državnem in mednarodnem prostoru.

Zakonski predlog nato navaja pet členov, od katerih prvi predvideva takojšnjo ustanovitev slovenskih televizijskih oddaj; drugi člen govori o slovenskih radijskih oddajah, ki naj dobijo status drugega državnega radijskega programa; za namestitve predvideva tretji člen diplome šol s slovenskim učnim jezikom; četrti člen predvideva ustanovitev v Trstu petega radijskega produkcijskega centra in v petem členu je naštet število posameznih predstavnikov, ki naj sestavljajo deželno komisijo nad radijskimi in televizijskimi oddajami.

Poleg vseh teh političnih posegov na državni in deželni ravni je treba omeniti razne dokumente krajevnih, zlasti kulturnih organizacij (SKGZ in Slovenske prosvete), ki so se v tem času zavzele za slovenske televizijske oddaje. Prav tako pa vemo, da razne politične stranke in druge organizacije pripravljajo vrsto svojih dokumentov za omenjeno realizacijo. Mnenja smo, da bo potrebno sodelovanje med vsemi političnimi strankami in tudi med slovenskimi kulturnimi organizacijami, da se izdela enoten dokument, ki naj tolmači želje in pričakovanja najširšega kroga naše etnične in krajevnne skupnosti v zvezi s slovenskimi televizijskimi oddajami v naši deželi.

KONCERT

V nedeljo 3. marca bo gostoval v Gorici Pevski zbor primorskih akademikov »Vinko Vodopivec«.

Zbor obstaja že dvajset let. Imel je že 350 koncertov doma in v zamejstvu, vedno z velikim uspehom.

Nedeljski koncert, ki ga organizirata klub »Simon Gregorčič« in Slovenska prosvetna zveza, bo v veliki dvorani palače Attems ob 17.30.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI in ZVEZA SLOVENSKE KATOLISKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

EDUARDO DE FILIPPO

BOŽIČ PDI CUPIELLOVIH

V četrtek, 7. marca ob 20. uri v gledališču »G. Verdi« v GORICI

ABONMA RED A (mesto, okoliški in mladinski)

ŠOLA IN STAVKE

Splošna stavka, ki je bila napovedana in izpeljana tudi v Gorici od vseh treh konfederalnih sindikatov, bi se bila morala tikati tudi slovenskih šol in šolnikov.

Goriški slovenski šolski sindikat pa je na svoji zadnji seji sklenil, da se stavki 27. t.m. ne pridruži. Naši šolniki so imeli zaradi svojih posebnih razmer že pred nekaj dnevi svojo stavko. V sredo so stavkajočim izrazili svojo solidarnost z obljubo, da se bodo pridružili prihodnjim celodnevni stavkam.

Dijaki Slovenske Trgovske šole v Gorici so izdali poseben proglas, v katerem izjavljajo, da se tudi oni pridružujejo splošni vsedržavni sindikalni stavki in pozivajo di-

jake, naj se vzdrže pouka. To še posebno zato, ker nas Slovence ne tlačijo samo socialne, ampak tudi narodnostne krivice, kar kažejo zadnji primeri v Benečiji, kjer so oblasti prepovedale slovenski pošolski pouk.

V Gorici se je stavka, razen v šolah, izvršila po napovedanem načrtu v vseh industrijskih in trgovskih podjetjih od 9. do 11. ure ali pa v določenih izmenah tudi večina trgovcev je zaprla prodajalne v času, ko se je vila od Spominskega parka delavska povorka na Travniki k protestnemu shodu.

Prevozna podjetja in vlaki so začeli voziti spet ob 13. uri.

Koncert mladega okteta

V soboto zvečer se je predstavil v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti Oktet Primorskega akademskega pevskega zbora »Vinko Vodopivec«. Koncert pa je organiziral Slovenski kulturni klub.

Kot znano, sestavljajo pevski zbor »Vinko Vodopivec« sami akademiki, po večini Primorci, vendar pa poje v njem tudi nekaj akademikov iz drugih slovenskih dežel. Tako tudi v njegovem oktetu, kjer je dirigent oziroma pevodja mlad Korošec. Oktet je čisto novo telo in to je bil njegov prvi javni nastop. Ustanovljen je bil namreč šele prav v zadnjem času in napravil je posebno simpatično gesto, da se je predstavil javnosti prav tu pri nas, med zamejskimi Slovenci, in za dijaško občinstvo Slovenskega kulturnega kluba. To moramo vzeti hvaležno neznanje. Pač pa se ni pokazala v simpatični luči naša javnost, ki je ostala kljub temu, da je bila preko tiska in radia opozorjena in povabljen na koncert, čisto brezbržna, to se pravi odsotna. To velja še posebej za članstvo Društva slovenskih izobražencev, ki je s tem pokazalo grobo neobčutljivost za kulturna dogajanja v svojih lastnih prostorih in za idealna kulturna prizadevanja naše dijaške in akademske mladine. Tudi oficialni glasbeni kritiki so pustili koncertirajoče študente in prireditelje na cedilu. Hvala Bogu, da je pokazala večjo kulturno občutljivost dijaška mladina, ki jo sicer vsi tako radi zmerjajo in ji delijo moralne lekcije.

V prvem delu koncerta je zapel oktet koroško ljudsko »Furmansko« in »Pa kako« ter nekaj umetnih ali priredb, katerih avtorji so Oskar Dev, Matija Tomc, Milan Pertot, Vinko Vodopivec in Zorko Prelovec. Spored drugega dela je obsegel »Brda« z besedilom Ludvika Zoržuta, koroško »Jest mam«, Merkušjevo »Zvečer«, makedonsko ljudsko »Bolen mi leži« in hrvaško »Aca« v priredbi Rada Simonitića, »Mojo ljubco« Pavleta Kernjaka in seveda »Žabe« Vinka Vodopivca, ki veljajo za nekako himno zbora, ki nosi njegovo ime. Ker ploskanju očarane in navdušene mladine ni hotelo biti konca, je zbor dodal še nekaj pesmi zunaj programa, tako »Bazoviško« in koroško »Jaz pa moj gvažek se rada imava«.

Sicer se je poznalo, da oktet še ni povsem upet in da so potrebna tehnična piljenja ter da glasovi še niso dokončno zlit — to je namreč

stvar dolgotrajne vaje — vendar pa je v nekaterih pesmih s svojo čistostjo glasov, ubranostjo, neizumetničenostjo in čutom za pravo prednašanje pesmi prekosil sloviti Slovenski oktet, ki je postal vse preveč izumetničen in zvezdniški. Kdor je zamudil ta koncert, mu je lahko žal. Tisti pa, ki smo ga doživeli, si želimo, da bi ta mladi oktet — oktet mladih! — še mnogokrat slišali, in smo jim hvaležni, da so prišli k nam

fj

Kulturno združenje Most in Inštitut za delovno pravo ekonomske fakultete tržaške univerze prireditelja v soboto, 2. marca ob 16. uri v dvorani Felice Venezian tržaške univerze predavanje o temi:

SAMOUPRAVLJANJE: RESNICNOST IN UTOPIJA

Predaval bo prof. Veljko Rus z ljubljanske univerze. Predavatelj je znan slovenski sociolog, ki je med prvimi v Jugoslaviji začel empirično raziskovati samoupravljanje. Sodeluje pri mnogih mednarodnih raziskavah in je izredni profesor sociologije dela na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo ljubljanske univerze.

KAKO JE PRAVILNO?

V ljubljanskem dnevniku »Delo« je bila objavljena pred dnevi obširna reportaža o letošnjem »korantovanju« v Ptuj, pri čemer je časnikar zapisal, da nihče ne ve, kateri izraz je bolj pravilen: korant ali kurent.

Ljudje v tamkajšnji okolici (Ptujsko polje) niso nikoli govorili drugače kot korant oziroma kórant. Kurent je literarno, odkar je Cankar pisal o Kurentu, a nedvomno je to le nekoliko spremenjen izraz za pravilno ljudskega koranta, ki ga je tudi etimološko lažje razložiti: Kor — ime starodavnega slovenskega in ne samo slovenskega poganskega boga, and — duh, torej Korov duh. Sicer pa tudi beseda Pust pomeni duh, kar dokazuje, da je bil pust davnim Slovencem bolj verski praznik — češčenje boga (Duha) rodovitnosti v začetku pomladi — kakor pa pravo pustno norenje, kar je postalo v modernem času, ko se je izgubil pomen nekdanjega pusta.

MARKO DVORŠAK NOVI RAVNATELJ MOHORJEVE DRUŽBE

Za novega ravnatelja celjske Mohorjeve družbe je bil izbran, kot smo zvedeli, znani slovenski prof. Marko Dvoršak iz Kopra. Novega tajnika pa odbor Mohorjeve družbe še ni imenoval. Tudi v odboru je prišlo, ali pa še bo prišlo do nekaterih sprememb. Tako baje gre v pokoj prof. Stanko Cajnkar.

Smrt dveh starejših slovenskih kulturnih delavcev

V zadnjem času je precej neopazno šla mimo javnosti smrt dveh starejših slovenskih kulturnih delavcev. Prvi je dr. Vojeslav Molè, rojen v Kanalu ob Soči leta 1886, ki je umrl v ZDA decembra lanskega leta, vendar je vest o njegovi smrti šele januarja letos prišla v Evropo. Pokojnik je bil zadnji še živeči predstavnik »klasičnega« rodu slovenskih umetnostnih zgodovinarjev, utemeljilev sodobne slovenske umetnostne zgodovine, ki sta ga predstavljala še dr. France Stelè in dr. Izidor Cankar. Vsi trije so približno v istem času, v letih pred prvo svetovno vojno, študirali na dunajski univerzi.

Molè je vrsto let svojega življenja preživel v tujini, zlasti v Krakovu na Poljskem, kjer je predaval umetnostno zgodovino od 1926 — 1939 in od 1945 — 1960, ko je bil upokojen. Kmalu po prvi svetovni vojni in med drugo vojno je predaval tudi na ljubljanski univerzi. Leta 1966 se je preselil k hčerki v Združene države Amerike. Bil je priznan strokovnjak zlasti za bizantinsko umetnost, na Poljskem pa je ogromno napravil za spoznavanje umetnosti in kulture južnih slovenskih narodov tudi med tamkajšnjim ljudstvom. Sad tega prizadevanja je med drugim obširna knjiga »Umetnost južnih Slovanov«, ki je izšla leta 1962 v poljskem originalu in nato leta 1965 še v slovenščini v prevodu Franceta Vodnika. Čeprav je bil Molè mnogo let odtrgan od dogajanja v matični domovini, nam pričujoče delo, kljub omejitvam, ki so za takšen koncept nujne, razodeva odličnega poznavalca in spremljevalca umetnostne problematike na področju, naseljenem od južnih Slovanov. Vojeslav Molè je na jesen svojega življenja še doživel izdajo lastnih spominov, ki so izšli leta 1970 pri

Slovenski matici v Ljubljani. S pomočjo teh spominov smo spoznali, da je bilo njegovo življenje zelo delavno in plodno, pa tudi polno težav, razočaranj in bojov

—o—

12. februarja letos pa je v Ljubljani umrl skladatelj Luka Kramolc, rojen 14. oktobra 1892 v gorski vasi Sentanel nad Prevaljami na Koroškem. Glasbo je študiral na orglarski šoli v Celju, nato na cerkveni glasbeni akademiji na Dunaju in končno v Ljubljani, kjer je tudi diplomiral. Največ časa je služboval kot profesor glasbe, najprej na klasični gimnaziji v Ljubljani, nato pa na bežigradski gimnaziji. Prof. Kramolc je bil znan zbiratelj in prireditelj koroške ljudske pesmi. Pri svojem skladateljskem delu je tesno sodeloval s prof. Matijem Tomcem. Koroške ljudske pesmi je izdal v več samostojnih zbirkah, zadnji čas pa se je ukvarjal s pripravo obširne zbirke pesmi koroških vižarjev, pevcev, zapisovalcev in zbiralcev z vseh koncev Koroške. Pri tem delu ga je na žalost prehitela smrt. Od leta 1963 — 1969 je pri celjski Mohorjevi družbi izhajala »Slovenska pesmarica« v treh delih, ki sta jo urejala Kramolc in Tomc, pri zadnji, ki obsega samo ljudske pesmi v preprostih priredbah, je sodelovala tudi dr. Zmaga Kumer.

Njegov dolgoletni sodelavec in prijatelj skladatelj Matija Tomc je ob njegovi smrti v »Družini« dne 24. februarja letos zapisal tudi naslednje: »Po značaju je bil pokojni Kramolc vedrega značaja, poln pristnega kmečkega humora, do zadnjega čila, delaven in še v bolezni poln načrtov. Kamorkoli je prišel v družbo, je prinašal samo veselje. Luka, poštena duša, mirno počivaj v bližini svoje ljube Koroške!«

GLEDALI BOMO FILM »OTOČJE GULAG«

Filmski producent Carlo Ponti si je, kot poroča rimski »Messaggero«, zagotovil pravice do scenarija za film po knjigi Aleksandra Solženicina »Otočje Gulag«. Avtor scenarija je Solženicin sam. Ponti je prišel v stik s pisateljem med zadnjim moskovskim filmskim festivalom. Kot poroča list, je bil dosežen sporazum o zadnjih podrobnostih v preteklih dneh v Zürichu. Pri tem je šlo predvsem za vztrajanje Pontija na tem, da se poveri glavna vloga britanskemu igralcu Richardu Burtonu, in za Solženicinov pogoj, da se ne sme scenarij prav nič spremeniti in da mora film režirati režiser, ki uživa njegovo zaupanje. Do sedaj še ni znano, kakšen sporazum je bil dosežen glede teh točk.

Nekateri pravijo, da je Solženicinov scenarij sijajno napisan. Film se odigrava v nekem sovjetskem kazenskem taborišču. Osrednja epizoda je samomorilen upor taboriščnih jetnikov, ki ga zadušijo s tanki.

KNJIGA O GUBANCI

Zadnjič smo omenili knjigo »La gubana goriziana« Lelle Au Fiore, ki jo je izdal »Agriturismo« v Gorici, in omenili, da avtorica taji slovenski izvor gubance. Naj posvetimo danes knjigi, do katere slovenski etnograf ne more ostati brezbržen, nekaj več besed. In predvsem naj osvetlimo argumente, s katerimi skuša prepričati bralce, da je gubana italijansko-goriško, ne pa slovensko pecivo.

»Iz raziskav, ki sem se jih lotila z veliko vnemo, in iz pogovorov s strokovnjaki velike avstrijske kuhinje, sem se prepričala, da je gubana lokalna, bogata in prefinjena vrsta starega avstrijskega orehovega »štrukla« (»štrudla«), imenovanega tudi »tirolski... Štrudel pa je spet prišel iz češke kuhinje, ki je bila pod Avstrijo zelo upoštevana predvsem za sladice, tako da so veljale češke kuharice za najboljše v cesarstvu...«, piše avtorica. Besedo štrudel izvaja iz nemške besede Strudel (vrtinec), potico iz besede po(vi)tica, torej povita, gubana pa je po njenem navadna oblika »slovanske besede« (pa rola slava) gibanica iz giba, kar ji pomeni seveda guba (ruga, piega, kot pojasni) in to je spet samo prevod nemške besede »strudel«. Druga možna etimologija je po njenem mnenju ta, da pride »gubana« iz slovenskega glagola gubati, kot participij preteklega časa; »gubana« bi torej pomenilo nagubana (=avolta, girata). Da pa gubanca ni slovensko pecivo, ji dokazuje med drugim dejstvo, da v »slovanskih« (pojma slovanski in slovenski stalno uporablja kot sinonima!) kuharskih knjigah ni nobenega recepta s takim imenom, in ne izključuje možnosti, da pride »gubana« iz Češkoslovaškega, od besede »skubanky« (raztrgati, razdrobiti), za pressnitz pa iz ponemčenega imena češkega mesta Pressnitz (zdaj Prisenice).

Tako etimologiziranje mora vzbuditi človeku nasmeh, hkrati pa mora povzročiti v Slovencu občutek sramu zaradi nemarnosti, ki smo jo vse doslej kazali za raziskavo naše folklorne, posebno tudi ljudskih jedi, tako da smo danes v veliki zamudi in so si večino naših značilnih jedi prisvojili kot svoje specialitete sosedni narodi.

Gubanca pa je dejansko izrazito slovensko ime (odkod prihaja, pustimo za zdaj ob strani, to je zadeva podrobnejše jezikoslovne študije, ki je ni mogoče oddvojiti od drugih takih štu-

dij), ki pa pomeni lahko razne vrste peciva. Štajerska gobonca (Ptujsko polje in Prlekija) je neke vrste velikanska pica, premazana s skutom in s kislo smetano ter posuta s koščki na drobno razrezanega peteršilja ali zelene. Z loparjem jo porinejo v močno razgreto krušno peč, navadno po peki kruha. Pečeno razrežejo od sredine proti robu v obliki trikotnikov in je zelo dobra. Drugje, kot npr. na Primorskem, pomeni neke vrste potico. Dvoje pa je gotovo: da ni mogoče priti pri nobenih »vnetih« raziskavah do drugačnega rezultata, kakor da gre pri »gubani« za pecivo slovenskega izvora, in da je današnja slovenska knjižna oblika te besede »gibanica« ali »gubanica« napačna, ker ima povsod samo obliko gobonca, gubanca ali tudi gibanca, z naglasom na drugem zlogu, ne pa na prvem (gibanca).

Tudi potica je seveda slovenskega izvora in najbrže ne pride iz besede poviti. Verjetno je njeno ime v zvezi z dejstvom, da so jo pekli v nasprotju s presmecem v posebni okrogli posodi, ki ji pravijo ponekod na Slovenskem »rainingla«, to je okrogla. Presmec so pekli ko hleb v peči in njegovo ime je v zvezi z besedo presen, to je velikonočni kruh. Kar pa zadeva štrukle, ni v slovenščini nobene razlike med besedama štrudel in štrukel. Ljudstvo pozna samo besedo štrukel za tisto, kar se knjižno imenuje štrudel, in z množinsko obliko štrukli imenuje kuhane štrukle, ker jih je pač več, medtem ko gre pri pečenem za enega samega. Nemci so si od Slovencev izposodili besedo štrukel in jo prilagodili svojemu jeziku kot Strudel, iz tega peciva pa napravili fino slaščičarsko jed, nakar so si Slovenci izposodili besedo nazaj od Nemcev, a med štrudlom in štruklom ni nobene razlike. Štrukel pride od ljudskega izraza štrihati, to je namazati, ker se pač nadev na debelo namaže na razvaljeno testo, kar je značilnost vseh štruklov in štrudlov.

f.j.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

Karl Avgust Goerner

P E P E L K A

Pravljica v štirih dejanjih

V torek, 5. marca ob 15.30

Drugačna spoved

Ko me je pred meseci goriški tednik nekam sumljivo ostro napadel z uvodnikom (ki je priromal kar iz Rima) zaradi mojih kritičnih pripomb na račun krščanske spovedi in cerkvenega izobčenja in sem se zaradi take verske togosti pritožil svojim rimskim prijateljem, so me takoj potolažili, češ da bo kmalu izšel zanimiv cerkveni dokument o preosnovi katoliške spovedi. Res mi ni bilo treba dolgo čakati, saj je pred kratkim Kongregacija za bogoslužje izdala v okviru liturgične obnove knjigo o spovedi.

Jasno je, da se zakramentalno bistvo krščanske spovedi ne spreminja, saj se spremeniti tudi ne more. Cerkev pa ima možnost, da skozi stoletja obnavlja in spreminja način, kako vernik svojo spoved opravi. Mislim, da je bil smisel takratnega mojega članka usmerjen prav v to. Opozoriti sem hotel na pretirano poudarjanje spiritualizma ki je morda bilo upravičeno v preteklih dobah, ki pa sredi sodobnega praktičnega dogajanja nima več smisla in je treba zato iskati novih oblik.

Najnovejši dokument uvaža nekaj zanimivih novosti prav v tem smislu. Ali delim svoje dobrine s potrebnějšími od mene? Ali plačujem davke? Tudi taka vprašanja, ki naj si jih postavlja vernik pri izpraševanju vesti, kažejo, da zdaj Cerkev močneje poudarja »družbene grehe«, ki so jih v preteklosti spovedniki skoraj opuščali. Tako spet prihaja pri kesanju bolj do izraza element skupnosti in spoved postane tako resnična sprava med ljudmi in z ljudmi in preko njih z Bogom. Zato kongregacija zdaj predlaga, da bi raje opustili izraz »spoved« in ga nadomestili z izrazom »sprava«.

Dokument nato svetuje tri oblike spovedi ali sprave: individualno spoved pri spovedniku, skupno spoved in individualno odvezo ter skupno spoved in skupno odvezo pri darovanju evharistije, toda z obvezo kasnejše individualne spovedi (glede tega Vatikan ni sprejel predloga nekaterih škofovskih konferenc o delni odpravi osebnih spovedi). Pač pa dokument predlaga, da bi opustili uporabo spovednic. Msgr. Augustoni, ki je časnika predstavljal dokument, jih je imenoval »quella specie di armadio ragellante« (tista zvrst ledene omare). Spoved bo dovoljena na katerem koli primerenem prostoru, in sicer enako za ženske kot za moške.

Tistemu, ki je hotel moj prejšnji članek prav razumeti, je bilo jasno, da sem se v njem z glavnem zavzemal za tako novo obliko spovedi, kot jo zdaj uvaža pristojna kongregacija. Gre za novo obliko, toda zanjo je treba dojeti tudi novega duha, ki naj preveva vernikovo spravo z Bogom in z brati. Samo kesanje je premalo, treba je to kesanje tudi dejansko uresničiti in zaživeti resnično spravo med ljudmi, da bomo dosegli spravo z Bogom.

Kaj je v tem tako zmotnega in strupenega, pa res ne vem in v čem se kaže moje »sramotno neznanje katoliške teologije«? Ali pa je zdaj tudi omenjena kongregacija zašla v krivoverstvo? Zdi se mi, da bi bilo treba omenjeni uvodnik analizirati z druge plati: recimo z ideološkega, psihološkega ali sociološkega zornega kota. To pa ni danes moj namen.

Igor Tuta

Trezno, pa odločno

(Nadaljevanje s prve strani)

je pravice. Če sta se Avstrija in Italija trgali za nas in nas tudi imata, naj se torej tudi vdata v to dejstvo. Slovenci nismo kako afriško pleme brez zgodovine (tudi če se med nami samimi najdejo nevedneži ali oportunisti, ki to trdijo), saj smo imeli prej svojo državo, kot je svet slišal o kaki italijanski ali avstrijski državi, in prej tudi literarne spomenike v svojem narodnem jeziku kot npr. Italijani; tudi nismo nekulturni narod, kajti če nismo imeli Dantejev in Michelangelov, pa tudi nimamo nepismenih mas in mafije ter takih pojavov masovnega poneumljenja in podivjanja, kot sta ga predstavljala nacizem in fašizem. Lahko smo ponosni, da smo Slovenci, in če je v naši zgodovini in našem današnjem življenju kaj nerazumljivega, je prav to, da se še najdejo Slovenci, ki se asimilirajo, ko bi se morali v resnici čutiti ponosne, da so pripadniki naroda, kot je

slovenski. Edino, o čemer nas drugi prekašajo, je število, to pa je zgolj kvantiteta in ne kvaliteta.

Prišel je čas, da sprožimo Slovenci tako na Koroškem kot pri nas premišljeno protestno in oporečniško akcijo, ki naj zajame množice in ki naj se ne zadovolji samo s protestnimi resolucijami v listih. Za to akcijo je treba mobilizirati tako naše razumnike kot študente, kmete in delavce. Taka odločna akcija bo potegnila s seboj tudi neodločneže in bo vlila novo samozavest tistim, ki so se že dali oplašiti. Spomnimo se vloge slovenskih taborov v preteklem stoletju. Sprožiti moramo novo obdobje, novo akcijo taborov, in samo v tem in v povezovanju našega boja z vsem naprednim in neoportunističnim oporečništvom v nemških in italijanskih vrstah samih je jamstvo, da bomo krenili z današnjih zgolj obrambnih pozicij naprej.

29 | Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

57. »Ne morem ju izdati,« je odkimal Peter.

»Ali ste res tak bedak?« je vzklikal tovariš in se takoj opravičil: »Oprostite izrazu, ampak... Ali res ne razumete, tovariš Slemšek, da prikrivate bando in da ste sokrivi nadaljnjih barabij teh dveh fantov. Vsaj govorite tako, kot da sta dva.«

»Dva sta. Upam, da ne bosta več počela barabij,« je rekel Peter.

»Da se nista nenadoma čudežno spreobrnila?«

»Dali smo si častno besedo,« je rekel Peter.

»Kakšno, če smem vedeti za to?«

»Obljubil sem jima, da ju ne bom izdal,« je dejal Peter.

»Ste že kdaj brali take junaške ganljive zgodbe, tovariš Slemšek?« je vprašal tovariš z uprave. »Jaz

sem jih prebral kakšnih sedemnajst, če ne več. Verjemite mi, da me osemnajsta ali devetnajsta ne bo pretirano vznemirila.«

»Ni potrebno,« je odvrnil Peter. »Vseeno moram povedati do konca. Fanta sta sama predlagala pogoje: Ona dva se ne bosta več družila z Džokijem, jaz pa ju ne bom izdal.«

»Ampak, kaj pa tisto Rajkovo priznanje? Zakaj je to storil?« se je raznel ravnatelj.

»To je tisto,« je rekel Peter. »Zakaj je to storil? Tega ne morem razjasniti. Ne morem si misliti, kaj ga je napeljal k temu. Niti ne vem, kje je zdaj. Prav-

zaprav... No, iščem ga. Iskat ga grem. Če dovolite, tovariša, bi vaju zdaj zapustil.«

Peter Slemšek je vstal, si posadil klobuk na glavo, rekli so si lahko noč in Peter je odšel na hodnik.

»Ali verjameste vse to?« je vprašal ravnatelj policista.

»Čisto vsega ne,« je pomenljivo rekel ta.

»Pa še nekaj,« je rekel ravnatelj. »Zakaj ne poprosate podrobneje onega, Džokija?«

»Z njim se pogovarjamo samo preko njegovega očeta,« je rekel tovariš. »Pravi, da Džoki razen Slemška nikogar ne pozna.«